

СЕКЦІЯ 7

ФІНАНСОВІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Біліченко О. С.,
канд. екон. наук, доцент,
в.о. декана обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЇ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Держава забезпечує фінансування своїх витрат здебільшого за рахунок податків. Податкові надходження чинять вплив на економіку через зміну доходів підприємств і населення та через цінову політику. Повнота та своєчасність надходження фіскальних вилучень, перешкоджання ухилянню від сплати податків, умисному зменшенню бази оподаткування, протидія тінізації ведення бізнесу, особливо в умовах подолання нашої країною військової агресії з боку російської федерації, набуває важливого значення [3].

Юридичні особи та фізичні особи-підприємці зобов'язані використовувати реєстратори розрахункових операцій (РРО) або програмні РРО (ПРРО). Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» регламентує їх обов'язкове використання [1]. Винятки можливі для деяких видів діяльності (відповідно до статті 9 закону та Переліку №1336) або при здійсненні оплати виключно через банківські рахунки (ІВАН).

За відсутності РРО юридичні особи мають вести книгу обліку розрахункових операцій (КОРО) та видавати розрахункові квитанції. РРО/ПРРО – це засоби обліку продажів, які фіксують і передають інформацію про фінансові операції до податкових органів. РРО зберігає дані локально і друкує чек на місці, тоді як ПРРО передає дані на сервер податкової в онлайн-режимі.

З 1 січня 2022 року РРО стали обов'язковими для ФОП 2-ї та 3-ї груп, які здійснюють розрахунки в готівковій формі або за допомогою платіжних систем у сфері торгівлі, обслуговування та громадського харчування. Розрахунки готівкою, жетонами, талонами чи картками підпадають під дію цього закону. Податкова має право здійснювати перевірки та накладати штрафи за порушення.

Штрафи за порушення застосування РРО встановлюються на кожную не фіскалізовану операцію. За перше порушення – 100% суми продажу, за повторне – 150%. З 1 жовтня 2023 року відповідальність за порушення

застосування РРО поновлена. Водночас не застосовуються штрафи за порушення в період з 01.01.2022 року до 30.09.2023 року, окрім діяльності у сфері азартних ігор, валютних операцій та торгівлі підакцизними товарами.

До 31 липня 2025 року, або до завершення воєнного стану, передбачені знижені штрафи за три види порушень: розрахунки не на повну суму, не фіскалізовані операції або невидача чеку. У такому разі штраф становить 25% за перше порушення і 50% – за повторне.

Зміни в законодавстві також передбачають можливість спрощення формування назв товарів у фіскальних чеках для ФОП-«єдинників» 1-3 групи зі ставкою 5%. Наприклад, допускається вказувати загальні назви товарів: «кава», «постільна білизна». Водночас є чотири категорії товарів, де деталізація обов'язкова: підакцизні товари; технічно складні побутові прилади, що підлягають гарантійному ремонту; лікарські засоби й медичні вироби; ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних металів і каміння [2].

З 01.08.2020 року до 31.07.2025 року для платників єдиного податку без ПДВ, які не торгують підакцизними товарами, діють штрафи: 25% за перше порушення, 50% – за наступне. Для інших суб'єктів господарювання штраф становить 100% (перше порушення) та 150% (повторне) від суми продажу з порушеннями, включаючи розрахунки у сфері азартних ігор.

Інші штрафи передбачають, зокрема, 5100 грн за відсутність програмування найменування підакцизного товару із зазначенням коду УКТ ЗЕД, ціни та кількості.

З 1 жовтня 2023 року передбачено звільнення від відповідальності за порушення законодавства про РРО на:

1. тимчасово окупованих територіях – до завершення окупації;
2. територіях активних бойових дій – до завершення бойових дій;
3. територіях потенційних бойових дій – до припинення загрози бойових дій.

Забезпечення повноти і своєчасності сплати податків, боротьба з ухиленням від оподаткування та тіньовою економікою, особливо в умовах війни, впливають на здатність країни фінансувати свої видатки. Одним із напрямів, за допомогою якого це досягається, є використання касових апаратів або програмного забезпечення, що фіксує та передає дані про розрахункові операції з продажу товарів (надання послуг) до податкової служби України. Порушення чинного податкового законодавства призводить до застосування заходів адміністративного впливу у вигляді штрафів до тих суб'єктів господарювання, яким регулятором не надано податкові пільги.

Список використаних джерел

1. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України № 28 від 6

липня 1995 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр#Text>.

2. Про затвердження порядків щодо реєстрації реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій: Наказ № 547 від 14 червня.2016 р. Міністерство Фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-16#Text>.

3. Платникам податків Миколаївщини надано понад 31,5 тисячі адміністративних послуг URL: <https://inshe.tv/mykolayv/2025-05-21/923597/>.

Бурковська А. В.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Горька Л. А.,

здобувачка вищої освіти, 3 курс,

обліково-фінансовий факультет

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ПІДПРИЄМСТВ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Ухилення від сплати податків підприємств становить серйозну загрозу для будь-якої країни, оскільки викликає значні фінансові втрати, знижує довіру до податкової системи та спотворює ринкову конкуренцію. Основним проявом цього явища є наявність тіньових підприємств — суб'єктів господарювання, які свідомо уникають державного регулювання та оподаткування. Вони можуть функціонувати без офіційної реєстрації або застосовувати схеми для зменшення податкових зобов'язань, що надає їм фінансові переваги, але водночас завдає шкоди легальному бізнесу та державному бюджету і забезпечує відповідальність (кримінальну, адміністративну, фінансову).

Уникнення сплати податків є не лише фінансовим правопорушенням, а й соціальною проблемою, що негативно впливає на економічний розвиток країни. Втрати бюджету через недоотримані податки призводять до недостатнього фінансування таких важливих сфер, як освіта, медицина та інфраструктура. Крім того, тіньові підприємства сприяють поширенню корупції, оскільки їхня діяльність часто неможлива без співпраці з представниками контролюючих органів. Дослідження причин існування тіньових підприємств та аналіз їхніх наслідків є важливим кроком у